

TÁRCZA.

ÉVNEGYEDES JELENTÉS A MAGYAR NEMZ. MÚZEUM KÖNYVTÁRÁNAK ÁLLAPOTÁRÓL.

1899 OKTÓBER 1-TŐL DECZEMBER 31-ÉIG.

I.

A *nyomtatványok osztályának* anyaga a lefolyt évnegyedben köteles példányokban 3189 db., áthelyezés útján 18 db., ajándék útján 390 db., vétel útján 191 db., összesen 3788 db. nyomtatvánnyal gyarapodott. Ezen felül köteles példányok czimén beérkezett: gyászjelentés 1200 db., perirat 17 db., püspöki körlevél 152 db., zárszámadás 94 db., alapszabály 179 db., műsor 374 db., falragasz 1410 db., szinlap 1440 db., hivatalos irat 158 db., vegyes 550 db., összesen 5574 db. aprónyomtatvány.

Vételre fordítottatott: 707 frt 34 kr., 450 frank, és 226 márka 35 pf.

Ajándékaikkal a következők járultak a könyvtár anyagának gyarapításához: Alsó-Fehér-vármegye alispánja, P. Antal karmelita áldozópap, Antalfy Andor, özv. Arany Lászlóné, Baranyay Gyula Szeged, a bécsi császári tud. akadémia (3 db.), Beck-Widmanstetter Lipót Bécsből, Blau Lajos, Budapest székes főváros tanácsa. a budapesti kereskedelmi és iparkamara, a budapesti központi papnevelő magyar egyháziroldalmi iskolája, a budapesti m. kir. posta- és távirtda-igazgatóság, Csiky Ernő, Darnay Kálmán Sümeg, a délmagyarországi tört. és régészeti múzeum-egylet Temesvárról, a dunántúli ág. h. ev. egyházkerület főjegyzője Téthről, Erdélyi Pál (2 db.), Esztegar László, a m. kir. földmivelésügyi miniszterium (8 db.), Fraknoi Vilmos (45 db.), Fülöp Aron, a frankfurti Rothschild-könyvtár, a Hevesmegyei Tanügy szerkesztősége Egerből, báró Hornig Károly veszprémi püspök (2 db.), Horváth Géza, Hunka Emmanuel Beczkőről (2 db.), a kassai püspöki iroda, a m. kir. kereskedelemügyi miniszterium, Kont Ignác Párisból, Kováts László (2 db.), Kőrösy József, Kutschera József, Küttner József

(2 db.), a linczi Museum Francisco-Carolinum, a magy. kir. állami számvevőszék, a magyar országgyűlés Főrendiházának irodája (8 db.), a magyar országgyűlés képviselőházának könyvtára, a képviselőházi iroda (11 db.), a Magyar Tud. Akadémia (4 db.), a Magyar Tört. Társulat (5 db.) Márki Sándor Kolozsvárról, az orsz. meteorologiai és földmágnességi közp. intézet (2 db.), a miskolczi kereskedelmi és iparkamara, a nemzeti zenede, a nyolczadik honvéd huszár ezred Pécsről, az osztrák cs. k. kereskedelmi miniszterium, az orsz. izraelita tanító-egyesület, az orsz. rabbiképző intézet, a pápai Jókai-kör, Pór Antal Esztergomból, a pozsonyi orvos-termesztudományi egyesület, Schulek Vilmos, Szádeczky Béla Kolozsvárról, Szalay Imre (4 db.), id. Szinnyi József (31 db.), Tolnai Vilmos, Tomka Sándor, az upsalai könlgl. humanistiska vetenskaps samfundet (2 db.), a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium (135 db.), Váradí Odön Nagyváradról, veszprémi ev. ref. egyházmegye, Zahlbruckner A. Bécsből, Zimándy IgnácZ Török-Bálintról (4 db.).

Nevezetesebb szerzemények: 1. Georgiewitz B., Profetia dei Turchi. Roma, 1553. (40 frank.) 2. De Turcarum ritu. Antwerpiae, 1544. (20 frt.) 3. Vigerius, Controversia de excellentia instrumentorum. Roma, 1512. (50 frank.) 4. Fumee, The historie of the troubles of Hungaria. London, 1600. (40 frt.) 5. Ladislaus de Macedonia, Oratio habita Norimbergae, 1522. (25 frt.) 6. Balassi Bálint és Rimai János Istenes éneki. Lőcse, 1692.

A könyvtár helyiségeiben 5802 egyén 15,023 kötet nyomtatványt, kölcsönzés útján pedig 412 egyén 630 kötetet használt.

A lefolyt évnegyedben 1209 munka lett osztályozva, a melyekről összesen 1627 czedula készítettett. Kötés alá adatott 419 munka 572 kötetben. A köteles példányok átvételére berendezett helyiségbe a negyedév folyamán 531 csomag érkezett; ugyaninnen 871 levél expediáltatott az egyes nyomdákhoz, a melyek közül 228 vagy a be nem küldött sajtóterméket vagy pedig az elmaradt kimutatást reklamálta meg.

II.

A *kézirattár* ajándék útján 15 db., vásár útján 23 db. kézirattal és 63 irodalmi levéllel gazdagodott, összesen 101 dbbal. Ajándékaikkal Dobrowszky Agost, Arany László özvegye, Pulszky Ferencz özvegye, dr. Várady Gábor, Vasváry Béla és Fraknói Vilmos gazdagították gyűjteményünket, még pedig Fraknói a saját és néhai Ipolyi püspök tudományos működésére vonatkozó tekintélyes másolat gyűjteményvel. Arany László özvegye Madách Imrének »Csák végnapjai« című 5 felvonásos eredeti drámájának eredeti kéziratával. A vásárolt kéziratok között nevezetesebbek: Ottaviani Relazione della Querra di Ungaria 1595.; és egy

XV. századi 1465-ből datált Agenda, hárttyakódex. Vásárlásra 147 frt és 150 márka fordítottatott.

A lefolyt évnegyedben 65 kutató 158 kéziratot és 47 irodalmi levelet, együtt 205 dbot használt.

Feldolgoztatott az évnegyedi gyarapodás, melynek eredményeként 21 kézirat 24 kötete 25 új czédulával beosztatott s 816 irodalmi levél 288 czédulával felállítottatott; összesen tehát 837 db. s 313 czédula nyert végleges elhelyezést. Az irodalmi levelestár felállításának folytatásaképen a Horvát István Commercium Epistoliumából húsz kötet s Pulszky Ferencz levelezéséből 27 csomag dolgoztatott fel.

Kötés alá adatott 27 kötet kézirat.

III.

A *hírlap-osztály* gyarapodása: a) Köteles példányokból 57 évfolyam 13,139 száma, kimutatás nélkül számokban 3825 száma, b) Ajándékozás útján 3 évfolyam 82 száma, c) Áthelyezés útján, a levéltári osztályból, 5 évfolyam 420 száma; összesen 65 évfolyam, 17,466 szám.

Nevezetesebb szerzemények: az innsbrucki egyetemi könyvtár ajándékából Halle. Pest, 1860.; Bunjevac. Zombor, 1882.; Bosnische Post, 1886. és a Szirmay levéltárból: Pesti Hírlap 1841—1844. 1847., 1848. (kettős példányok.)

A könyvtár helyiségében 733 olvasó 1870 kötet, házon kívül 24 olvasó 153 kötet, összesen: 757 olvasó 2023 kötet hírlapot használt.

Végzett munka: a) czéduláztatott 73 hírlap és 288 évfolyam, b) átnézetett 57 hírlap 13,139 száma, c) kötés alá adatott 168 kötet hírlap; mindez haza érkezett.

A köteles példányoknak kimutatással (csomagokban) beérkezett számai a gyarapodási könyvbe és a nyilvántartási lapokra vezetettek; ezeken kívül a külön számokban (kimutatás nélkül) beérkezett 3825 szám is megszámláltatott, betűrendbe osztályoztatott és a többihez rakatott.

A M. Tud. Akadémiától elhozott hírlaptömegből folytatólag kiválasztattak a hírlapkönyvtárban hiányzó számok; eddig 191 hírlapból összesen 2515 szám vált be, ezen számokkal a hiányzó számokat és 26 hírlap hiányzó fél- vagy egész évfolyamát is kiegészítettük.

IV.

A *levéltári osztály* az 1899. év utolsó negyedében ajándék útján 2, vétel útján (100 frt 75.50 márka értékben) 32 darabbal, letétemény útján két családi levéltárnak több ezer darabra rugó irataival gyarapodott. E gyarapodás között újabbkori irat van 7 db., az 1848/49-iki szabadságharczra és az új politikai korszakra vonatkozó 22 db., czímerlevél 4 db., fénykép 1 db.

Az ajándékozók: özv. Arany Lászlóné és Weinwurm Antal fényképész.

Nevezetesebb szerzemények gyanánt csupán a címereslevelek jöhetnek figyelembe. E nembeli gyűjteményünk újabb gyarapodása a következő: 1. 1601 június 1. Augsburg. Planckenauer Tóbiás címereslevele Heitzkhoffler Zachariás palotagróftól és 1627 szeptember 17. Bécs. ugyanannak magyar címeres nemeslevele II. Ferdinándtól; (mindkettő Pozsony város 1676 október 7-én kelt átiratában.) 2. 1634 május 10. Gyulafehérvár. Nagyfalusi Arany János és Ferencz címereslevele I. Rákóczy Györgytől; (özv. Arany Lászlóné ajándéka.) 3. 1712 július 12. Pozsony. Fridricy Ferencz címereslevele III. Károlytól. 4. 1765 október 8. Bécs. John Henrik címereslevele Mária Teréziától.

A családi levéltárak sorozata két új levéltárral gyarapodott. Báró Bánffy Dezső m. k. főudvarmester a losonczy báró Bánffy család idősb ágának levéltárát letéteményezte a Magyar Nemzeti Múzeumban. E levéltár a néhai Bánffy Kristóf két fiától, báró Bánffy Zsigmondtól és Lászlótól leszármazó ág iratait foglalja magában. A másik letétemény a vizeki Tallián család ötvösi ágának levéltára, melyet Tallián Gyula, Somogy vármegye főispánja helyezett el az örök letétemények sorába. E két levéltárral a családi letétemények száma 49-re emelkedett.

A lefolyt évnegyedben 14 kutató 1745 db. iratot használt. Külső használatra 11 téritvényen 71 db. irat kölcsönöztetett ki.

Az új szerzeményekből a levéltári törzssanyag teljesen feldolgoztatott. A Véghely-féle gyűjtemény rendezése befejeztetett, s a végleges jegyzék elkészítése most van folyamatban. Folytatatik a Kossuth-iratok, a Melczer, Tihanyi és Szirmay családok levéltárának rendezése és a Thaly család levéltárának részletes lajstromozása. Végül megkezdett a könyvtári állandó kiállítás céljaira szolgáló levéltári anyag kiválasztása.

A KOLOZSVÁRI FERENCZ JÓZSEF TUDOMÁNY- EGYETEMI KÖNYVTÁR SZERVEZETI SZABÁLYZATA.

(Jóváhagyatott Ö cs. és apost. kir. Felségének 1900. évi január hó 11-én kelt legf. elhatározása alapján. Közzététetett a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1900. évi január hó 26-án 5067. sz. a. kelt rendeletével.)

1. §. A kolozsvári tudomány-egyetem könyvtára első sorban az egyetem tanárai és hallgatói használatára szolgál, azonban mint országos egyetemi intézet, egyszersmind más, az egyetemhez nem tartozó olvasók számára is nyitva áll.

2. §. Az egyetemi könyvtárnak kapcsolatos részét teszi a vallás- és közoktatásügyi miniszterium és az Erdélyi Múzeum-egylet közti 1895. évi május 17-én kelt szerződésénél fogva az